

Τρόποι στήριξης των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες

Δρ. Γεώργιος Ι. Τζίμας, Σχολικός Σύμβουλος 2^{ης} Περιφέρειας Ειδικής Αγωγής

- Οι Μαθησιακές Δυσκολίες είναι ένας γενικός όρος που αναφέρεται σε μια ανομοιογενή ομάδα διαταραχών οι οποίες εκδηλώνονται με σημαντικές δυσκολίες στην πρόσκτηση και χρήση ικανοτήτων ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής, συλλογισμού ή μαθηματικών ικανοτήτων. Οι διαταραχές αυτές είναι εγγενείς στο άτομο και αποδίδονται στη δυσλειτουργία του κεντρικού νευρικού συστήματος, μάλιστα είναι δυνατόν να υπάρχουν σε όλη τη διάρκεια της ζωής. Με τις μαθησιακές δυσκολίες μπορεί να συνυπάρχουν προβλήματα σε συμπεριφορές αυτοελέγχου, κοινωνικής αντίληψης και κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Αυτά τα προβλήματα ωστόσο δεν συνιστούν από μόνα τους μαθησιακές δυσκολίες. Αν και οι μαθησιακές δυσκολίες μπορεί να εμφανίζονται μαζί με άλλες καταστάσεις μειονεξίας (π.χ. αισθητηριακή βλάβη, νοητική ανεπάρκεια, σοβαρή συναισθηματική διαταραχή) ή να δέχονται την επίδραση εξωγενών παραγόντων, όπως είναι οι πολιτισμικές διαφορές και η ανεπαρκής ή ακατάλληλη διδασκαλία, αυτές δεν είναι το άμεσο αποτέλεσμα των παραπάνω καταστάσεων ή εξωτερικών επιδράσεων.
- Με κριτήριο μια σύνθεση νευροψυχολογικών και μαθησιακών χαρακτηριστικών έχουμε:
  - υπο-τύπος 1: αδυναμία βραχυπρόθεσμης μνήμης (15%)
  - υπο-τύπος 2: πολύ αργή ανακωδικοποίηση των γραπτών συμβόλων (γράμματα) στα φωνολογικά τους ισοδύναμα (φθόγγοι) (20%)
  - υπο-τύπος 3: αργή ανακωδικοποίηση και διαταραχές προσοχής (18%)
  - υπο-τύπος 4: αργή ανακωδικοποίηση των γραπτών συμβόλων και πολύ αργή ανακωδικοποίησή τους στα φωνολογικά τους ισοδύναμα (17%)
  - υπο-τύπος 5: οριακή επίδοση σε όλες τις παραμέτρους (15%)
  - υπο-τύπος 6: ελαφρές αδυναμίες μνήμης και ανακωδικοποίησης (15%)
- Συνήθη συνοδευτικά χαρακτηριστικά:
  - α). Υπερκινητικότητα.
  - β). Διαταραχές συγκέντρωσης και προσοχής.
  - γ). Αντιληπτικοκινητικές δυσκολίες και αδυναμία γενικού συντονισμού.
  - δ). Ειδικές δυσκολίες σε σχολικά μαθήματα.
  - ε). Συναισθηματική αστάθεια.
  - στ). Αταξία μνήμης και σκέψης.
  - ζ). Προβλήματα γλωσσικής ανάπτυξης.
  - η). Προβλήματα κοινωνικής συμπεριφοράς.
- Θεραπευτική – Εκπαιδευτική αντιμετώπιση των Ε.Μ.Δ.
  - α) Αποδοχή και Ενθάρρυνση.
  - β) Ανάλυση έργου.
  - γ) Εξάντληση της μαθησιακής ιεραρχίας (απόκτηση, ευχέρεια, διατήρηση, γενίκευση, προσαρμογή).
  - δ) Πολυαισθητηριακή προσέγγιση και εναλλακτική επανάληψη.
  - ε) Διδασκαλία αποτελεσματικών στρατηγικών μάθησης (π.χ. μέσω μαγνητοφώνου και όχι ανάγνωσης) και οργάνωσης της μελέτης.

Οι πρώτοι επιστήμονες που ασχολήθηκαν με τη μελέτη των μαθησιακών δυσκολιών ήταν γιατροί (φαρμακοθεραπεία με διεγερτικά του κεντρικού νευρικού συστήματος σε παιδιά με ΔΕΠΥ, θεραπεία με βιταμίνες, όπως είναι η νιακίνη, αδερμίνη, ασκορβικό οξύ κ.ά.).

Νευροφυσιολογικές μέθοδοι όπως η γνωστή ως νευροφυσιολογική αγωγή – άσκηση μέθοδος των Doman και Delcato, όπου η εγκεφαλική δυσλειτουργία είναι η κύρια αιτία των μαθησιακών δυσκολιών και αποβλέπουν στην αναδιοργάνωση των λειτουργιών του κεντρικού νευρικού

συστήματος με την εκτέλεση ποικίλων αισθησιοκινητικών ασκήσεων και δραστηριοτήτων (Αυτισμός;).

Προγράμματα ψυχοπαιδαγωγικής αντιμετώπισης περιλαμβάνουν κυρίως την άσκηση ψυχογλωσσικών και αντιληπτικών ικανοτήτων όπως είναι η ακουστική και οπτική διάκριση και μνήμη, η οπτική αντίληψη, οι γλωσσικές και κινητικές ικανότητες και δεξιότητες.

Τα σύγχρονα εκπαιδευτικο-θεραπευτικά προγράμματα δίνουν έμφαση σε μεθόδους και τεχνικές διδασκαλίας των σχολικών εκείνων δεξιοτήτων στις οποίες το παιδί παρουσιάζει ιδιαίτερη δυσκολία. Το περιεχόμενο της διδασκαλίας είναι πάντοτε σχολικής φύσης, π.χ. άμεση διδασκαλία (direct teaching) στην ανάγνωση, γραφή, ορθογραφία ή αριθμητική, σε βάση συνήθως ατομική ή σε μικρές ομάδες.

- Εκπαιδευτικά πλαίσια είναι: η γενική τάξη, τα τμήματα ένταξης και ο περιπατητικός δάσκαλος.
- Σήμερα η εκπαιδευτική νομοθεσία όλων των προηγμένων χωρών επιβάλλει την έγκαιρη αναγνώριση παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες και την εκπαίδευσή τους στα δημόσια σχολεία.

ΔΥΣΛΕΞΙΑ

- Δυσλεξία είναι μια παιδική διαταραχή κατά την οποία, παρόλο που η εκπαίδευση είναι καλή και η φοίτηση του παιδιού σε συνηθισμένες σχολικές τάξεις, αυτό δεν καταφέρνει να αποκτήσει τις γλωσσικές δεξιότητες που αφορούν την ανάγνωση, γραφή, συλλαβισμό και ορθογραφία ώστε να συμβαδίζει με την ηλικία του.

• Αντιμετώπιση

1). Ιατρική μέθοδος

Η χορήγησή ψυχοδιεγερτικών φαρμάκων δεν αποβλέπει τόσο στην αντιμετώπιση των βασικών δυσκολιών, όσο στην εξάλειψη των δευτερευόντων συμπτωμάτων, όπως της υπερκινητικότητας, της έλλειψης της προσοχής κ.λ.π.

2). Παιδαγωγική αντιμετώπιση

- Αποκατάσταση όλων των ικανοτήτων στους τομείς που εκδηλώνεται μειονεξία, βάσει του γνωστικού προφίλ.
- Εξειδικευμένος εκπαιδευτικός στη διάγνωση και αντιμετώπιση.
- Ειδική μέθοδος διδασκαλίας της ανάγνωσης και της ορθογραφίας.
- Οργανωμένο και αυστηρά δομημένο πρόγραμμα διδασκαλίας του γραπτού λόγου.
- Οργάνωση του γλωσσικού υλικού και διαβάθμισή του.
- Μικρές ενότητες.
- Εξασφάλιση επιτυχίας σε μια ενότητα πριν προχωρήσει στην αμέσως επόμενη.
- Εποπτικά υλικά πλούσια και ελκυστικά.
- Συνεχής ανανέωση του εποπτικού υλικού.
- Ποικιλία δραστηριοτήτων, ασκήσεων, παιχνιδιών.
- Πολυαισθητηριακή προσέγγιση.
- Διασκεδαστικό, ευχάριστο μάθημα.
- Να σημειώνεται ικανοποιητική επίδοση και επιτυχία στο τέλος κάθε διδακτικής ώρας.
- Κίνητρα, τόνωση του συναισθήματος αυτοεκτίμησης, ενθάρρυνση.
- Υπομονετικότητα, αποδοχή, σεβασμός.
- Εξατομικευμένο πρόγραμμα.
- Ανάπτυξη των τεχνικών οργάνωσης της μελέτης και των εργασιών του μαθητή.
- Ανάπτυξη στρατηγικών για την επεξεργασία του κάθε γνωστικού αντικειμένου.
- Συμβουλευτική και συνεργασία με τους γονείς και τον εκπαιδευτικό.
- Ψυχολογική υποστήριξη για την αντιμετώπιση των δευτερογενών ψυχολογικών προβλημάτων.
- Δεν είναι καθόλου δίκαιο να το θεωρούμε υπεύθυνο για τις δυσκολίες του.
- Η προτροπή «προσπάθησε περισσότερο» δεν έχει κανένα νόημα.

• Διδασκαλία της ανάγνωσης

1). Διδασκαλία των συμβόλων. Η απομνημόνευση των συμβόλων υποβοηθείται από τον συνδυασμό και τη συσχέτισή τους με μια εικονιζόμενη λέξη ή εικόνα, όπου ο αρχικός φθόγγος θα

αντιπροσωπεύεται από το σύμβολο και θα σχηματίζεται με βάση το σχήμα του. Έχουμε μια σύνδεση του σημασιόμενου με το σημαίνον.

- 2). Σύνθεση των γραμμάτων σε συλλαβή.
- 3). Σύνθεση συλλαβών σε λέξη.
- 4). Διδασκαλία απλών δυσύλλαβων λέξεων.
- 5). Τρισύλλαβες λέξεις.
- 6). Τετρασύλλαβες λέξεις.
- 7). Λέξεις με συμφωνικά συμπλέγματα.

- Διδασκαλία της γραφής

- 1). Στο πρώτο στάδιο ο μαθητής μας εξασκείται στα διάφορα γραπτά σύμβολα και τη σωστή φορά τους με ποικιλία από ασκήσεις (πολυαισθητηριακά) που σκοπό θα έχουν να προσανατολίσουν το χέρι του δυσλεξικού παιδιού προς την κατάλληλη φορά.
- 2). Στη συνέχεια κατά τη διδασκαλία των συλλαβών ο μαθητής τις αντιγράφει από την καρτέλα που έχει μπροστά του ή μετά από υπαγόρευση του δασκάλου του και καταβάλλει προσπάθεια να τις απομνημονεύσει.
- 3). Στόχος όλης της διαδικασίας είναι να κατορθώσει να γράφει με όσο γίνεται λιγότερα φωνολογικά λάθη.
- 4). Όταν φτάσει ο μαθητής στη γραφή προτάσεων, αντιγράφει από την καρτέλα ή καθ' υπαγόρευση πάλι.
- 5). Εξηγούμε στο μαθητή τη σημασία των σημείων στίξης και το καθοριστικό ρόλο που παίζουν στην πρόταση.
- 6). Τονίζουμε την τήρηση των κανόνων και ενθαρρύνουμε συνέχεια το παιδί για να κάνει όσο πιο ωραία γράμματα μπορεί.
- 7). Στο μαθητή δίνονται συγκεκριμένες οδηγίες, γίνεται σχολιασμός και συζήτηση τυχόν λαθών που θα δημιουργηθούν.
- 8). Δείχνουμε στο μαθητή ένα πρότυπο γραπτού με προσιτό, φιλικό τρόπο και με σεβασμό προς την προσωπικότητά του.
- 9). Η διδασκαλία της ορθογραφίας των γραμματικών καταλήξεων θα πρέπει να γίνεται με πλούσιο εποπτικό, ιδιαίτερα ελκυστικό τρόπο, ώστε να οδηγεί το μαθητή στην κατανόηση των κανόνων, με στόχο την αυτόματη εφαρμογή τους στην καθ' υπαγόρευση και ελεύθερη γραφή.
- 10). Θα πρέπει να καταρτιστούν λίστες με λέξεις για όλες τις γραμματικές καταλήξεις. Οι λέξεις στις λίστες θα γράφονται με μεγάλα γράμματα και οι καταλήξεις με έντονα. Οι λέξεις γράφονται σε κάρτες διαφόρων χρωμάτων.
- 11). Ο μαθητής ενώνει τις κάρτες ή κόβει με το ψαλιδάκι του γράμματα, συλλαβές, λέξεις και σχηματίζει τις ανάλογες συνθέσεις.

- Εικονογραφική μέθοδος

Αν μετατρέψουμε το στείρο υλικό που να περιέχει τα διάφορα ορθογραφικά στοιχεία, αλλά διανθισμένα με σχήματα, σχέδια, σκίτσα κ.λ.π. παρατηρείται ότι το παιδί κατορθώνει να κάνει καλύτερη κωδικοποίηση και να καταχωρήσει πιο εύκολα τα ποικίλα γλωσσικά στοιχεία της γλώσσας πιο γρήγορα και πιο καλά. Τα διάφορα σχέδια είναι σημαντικό να έχουν σχέση ή να θυμίζουν τους φθόγγους, τις συλλαβές, τις λέξεις κ.λ.π.

- Με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών βελτιώνεται η εικόνα των δυσλεξικών με ειδικά προγράμματα που διορθώνουν αυτόματα τα ορθογραφικά τους λάθη και εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους.

- Γενικές οδηγίες

Είναι απαραίτητο να ακολουθεί ο εκπαιδευτικός την παρακάτω σειρά δραστηριοτήτων:

- 1). Να κάνει επαναλήψεις των προηγούμενων.
- 2). Να παρουσιάζεται η νέα μάθηση.
- 3). Να γίνεται συζήτηση γι' αυτή και να τη σχολιάζουν.
- 4). Να διαβάζει δυνατά τις κάρτες.
- 5). Να διαβάζει στη συνέχεια ο μαθητής.

- 6). Να ζητάει από το μαθητή συγκεκριμένες κάρτες και αυτός να τις δείχνει από το πακέτο καρτών που διαθέτει.
- 7). Να αντιγράφει ο μαθητής τις μαθημένες λέξεις με μολύβι, με μαρκαδόρο, με κιμωλία στον πίνακα και να τις διαγράφει με το δάκτυλό του στον αέρα ή σε γυαλόχαρτο.
- 8). Να αναγνωρίζει τις λέξεις σε κείμενο με ομοιάζοντα σύμβολα.
- 9). Να μαθαίνει τη χρήση των λέξεων μέσα σε προτάσεις που στηρίζονται στα μέχρι τώρα μαθημένα γράμματα.
- 10). Να γίνεται χρήση των ασκήσεων υπό την μορφή παιχνιδιού για να νιώθει ο μαθητής άνετα.
- 11). Να γράφει τις συλλαβές, τις λέξεις ή τις προτάσεις, με υπαγόρευση.
- 12). Ο μαθητής εξασκείται στο σπίτι.

• Πρέπει ακόμα ο εκπαιδευτικός να παρέχει:

- 1). Διακριτική και εξατομικευμένη βοήθεια σε κάθε δυσλεξικό μαθητή.
  - 2). Διόρθωση του γραπτού έργου σύμφωνα με την οποία σημειώνονται κάθε φορά μόνο τα βασικότερα λάθη.
  - 3). Παροχή ευκαιριών για αντιστάθμιση των δυσκολιών του παιδιού και συγκεκριμένα, τη συμμετοχή του σε σχολικές δραστηριότητες που προβάλλουν τις ικανότητες και τα ιδιαίτερα προσόντα του.
  - 4). Ευανάγνωστο κείμενο που αντιγράφεται από τον σχολικό πίνακα ή από τα φύλλα εργασίας.
  - 5). Καθαρή και ήρεμη ομιλία του εκπαιδευτικού.
  - 6). Μέσα εργασίας που επιτρέπουν στο μαθητή να παρουσιάσει την εργασία του με τρόπο που διαφέρει από τον συνηθισμένο (π.χ. παρουσίαση δακτυλογραφημένης ή μαγνητοφωνημένης μελέτης ή κειμένου σε ηλεκτρονικό υπολογιστή).
  - 7). Συνεργασία σχολείου και οικογένειας που περιλαμβάνει συμβουλευτική και καθοδήγηση των γονέων σε θέματα που αφορούν την υποστήριξη και τη σωστή αντιμετώπιση του παιδιού στο σπίτι.
- Η εμπειρία υποστηρίζει ότι το 60% των δυσλεξικών παιδιών θα σημειώσουν σημαντική βελτίωση, ακόμα κι αν δεν διδαχθούν ανάγνωση και γραφή με τις κατάλληλες γι' αυτά τεχνικές και μεθόδους διδασκαλίας.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΟΤΗΤΑ

- 1). Σπάζω την πρόταση. Ν, Α'. π.χ. Κατερίνα τι ώρα είναι; (Ποια είναι η λέξη της πρώτης γραμμής; Γιατί η πρώτη γραμμούλα είναι μεγαλύτερη από τη δεύτερη; ...)
- 2). Διαιρώ τη λέξη. Ν, Α'. π.χ. κα πέ λο (τράβηξε τόσες γραμμούλες όσα είναι και τα κομματάκια της λέξης. Τράβηξε διπλή γραμμούλα στο κομματάκι που φωνάζει περισσότερο).
- 3). Οι φωνούλες της λέξης. Ν, Α'. π.χ. φφφφ ωωωω ζζζζ.
- 4). Συνθέτω τις συλλαβές. Ν, Α'. π.χ. δά σος. (λέμε κάθε 1 δευτερόλεπτο από μία συλλαβή και τα παιδιά τη συνθέτουν).
- 5). Μαντεύω τη λέξη. Ν, Α'. π.χ. Έ λ α (όπως η 4).
- 6). Ακούς τη συλλαβή; Ν, Α'. π.χ. η εικόνα καράβι έχει τι συλλαβή ρα (τα παιδιά αναγνωρίζουν εικόνες που έχουν μια ορισμένη συλλαβή).
- 7). Έξω η αταίριαστη. Ν, Α'. π.χ. Ζάρια, χέρια, λιοντάρι. (Ποια λέξη δεν ταιριάζει, γιατί τελειώνει σε διαφορετικό κομματάκι;).
- 8). Βρίσκω την πρώτη ή τελευταία φωνούλα. Ν, Α'. π.χ. δείχνω τρεις εικόνες, χελώνα – γάιδαρος – ψάρι και λέω: ποια αρχίζει από χχχχ.
- 9). Το σπιτάκι της συλλαβής. Ν, Α'. π.χ. εικόνα με τριαντάφυλλο και από κάτω 5 κουτάκια. Λέω: σε ποιο κουτάκι θαβάλω το ντα.
- 10). Κόβοντας την ουρά της λέξης. Ν, Α'. π.χ. πα ρά θυ ρο.
- 11). Τα κορακίστικα. Ν, Α'. π.χ. Α λί κη = κη λι α ή έ λ α = α λ ε.
- 12). Βάλε μέσα μια φωνούλα. Α'. π.χ. βάλε στην αρχή της λέξης χύμα το σ = σχήμα. Βάλε μετά το κ στο κύμα το ρ = κρίμα.
- 13). Βγάλε μία, βάλε άλλη. Α'. π.χ. Ρένα=Λένα, κήπος=λίπος.

14). Γράφω με χρώματα. Α΄. π.χ. κόκκινο κυβάκι=φ, άσπρο=ω, μπλε=σ. Αν αλλάξω τη σειρά μπλε-άσπρο-κόκκινο-άσπρο=σοφό.

**ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΑΠΟΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΥΧΕΡΗ
ΑΝΑΓΝΩΣΗ**

- 15). Αρπάζοντας γράμματα. Α΄. Β΄. π.χ. Ο δάσκαλος έχει σακουλάκι με γράμματα. Ο μαθητής παίρνει ένα-ένα και τα διαβάζει. Αν αποτύχει το ξαναβάζει και παίρνει άλλο. Νικητής είναι όποιος διαβάσει τα περισσότερα σε ένα λεπτό.
- 16). Ντετέκτιβ. Α΄. Β΄. π.χ. Η δασκάλα γράφει ένα συνδυασμό συμφώνων ή δίψηφων στο πάνω μέρος της σελίδας και οι μαθητές τον ανακαλύπτουν σε εφημερίδες ή περιοδικά, κόβουν τη λέξη και την κολλούν στο φύλλο τους. Νικητής όποιος βρει περισσότερα σε 5 λεπτά.
- 17). Δημιουργώ τις δικές μου λέξεις. Α΄. π.χ. η δασκάλα γράφει γάτα. Αφαιρεί το τ και ο μαθητής βάζει άλλο γράμμα το λ και φτιάχνει γάλα.
- 18). Τροχός γραμμάτων. Α΄. π.χ. ο μαθητής στρίβει το δείκτη στο χάρτινο κύκλο που έχει οκτώ γράμματα και βρίσκει λέξη που αρχίζει από το γράμμα που δείχνει ο δείκτης.
- 19). Συμπληρώνω ότι λείπει. Α΄. π.χ. μήλο. -ήλο. -λο. ----.
- 20). Η εφημερίδα μου. Α΄. Β΄. π.χ. τα παιδιά κόβουν συλλαβές ή γράμματα από περιοδικά ή εφημερίδες και τα κολλούν σε λευκό χαρτί φτιάχνοντας γνωστές λέξεις ή προτάσεις.
- 21). Το τρενάκι. Α΄. Β΄. π.χ. Ο δάσκαλος φτιάχνει γραμμές του τρένου που έχουν μέσα τους τα δίψηφα σύμφωνα μπ, ντ, γκ, γγ, τσ, τζ. Το παιδί περνά το τρενάκι από πάνω τους και φωνάζει το κάθε δίψηφο ή βρίσκει λέξεις που να αρχίζουν από αυτό.
- 22). Ο μαγικός φάκελος. Α΄. Β΄. Γ΄. π.χ. ο δάσκαλος φτιάχνει κάρτα με συνδυασμό συμφώνων στρ και δίπλα περνάει κορδέλα με φωνήεντα ή δίψηφα φωνήεντα και ο μαθητής διαβάζει στρα, στρο, στρει,...
- 23). Το παιχνίδι με τα γράμματα. Α΄. Β΄. π.χ. το ίδιο με το 22 με δύο κορδέλες που έχουν διάφορες συλλαβές, χωρίς σταθερή συλλαβή.
- 24). Τροχός λέξεων. Α΄. Β΄. π.χ. σταθερή η πρώτη συλλαβή και δίπλα περιστρέφεται τροχός με συλλαβές. Το παιδί τις διαβάζει. Το ίδιο γίνεται και αντίστροφα δηλ. με σταθερή τη δεύτερη συλλαβή.
- 25). Χρωματιστές λέξεις. Α΄. Β΄. π.χ. Ο μαθητής έχει πέντε κάρτες οι οποίες από το ένα μέρος έχουν τη λέξη και από την άλλη την εικόνα της. Ο μαθητής διαβάζει τη λέξη και γυρίζει για αυτοδιόρθωση.
- 26). Το ψάρεμα. Α΄. Β΄. π.χ. Η δασκάλα φτιάχνει ψαράκια που μέσα τους έχουν λέξεις. Το παιδί ψαρεύει τις λέξεις που αναγνωρίζει.
- 27). Ξεχωρίζω τη σωστή λέξη. Α΄. Β΄. π.χ. η δασκάλα έχει τη λέξη που θέλει να διδάξει π.χ. μέλι και σε άλλο ταμπλό την ίδια και άλλες που μοιάζουν οπτικά π.χ. μέλι, μέρα, λίμα, μιλάω, λάμα, μαλλί.
- 28). Ψάχνω για συλλαβές. Α΄. Β΄. Γ΄. π.χ. η δασκάλα έχει τη λέξη που θέλει να διδάξει π.χ. σάκα και σε άλλο ταμπλό έχει λέξεις: θάλασσα, βάρκα, κανάτα, σαλάμι, μασάω, κόκαλο. Ο μαθητής στο δεύτερο ταμπλό ψάχνει να βρει τη συλλαβή σα ή τη συλλαβή κα.
- 29). Ο αυτούλης και η αυγούλα. Α΄ έως Στ΄. π.χ. Τα παιδιά διαβάζουν λέξεις με αυ=αφ ή αυ=αβ και τις τοποθετούν στο σπίτι του αυτούλη ή της αυγούλας.
- 30). Πολύχρωμες λέξεις. Γ΄ έως Στ΄. π.χ. ο δάσκαλος φτιάχνει λέξεις με διαφορετικά χρώματα στο πρόθεμα, τη ρίζα και την κατάληξη π.χ. ξε (μπλε) –βιδω (πράσινο) –μενος (κόκκινο).